Bygd i lag

Høylandet kommune

Kommuneplanens samfunnsdel 2023 - 2034

Vedtatt av Kommunestyret i møte 07.09.2023 –
K.sak 46/2023 – ark.sak 2023-1961

Innholds-fortegnelse

Kapittel	Side
Høylandet - ei bygd for framtida	3
Hvorfor en plan	5
Samskaping og «Vi»	6
FNs bærekraftsmål	7
Det mangfoldige lokalsamfunnet	8
Utfordringer og muligheter	9
Visjon; Bygd i lag	11
Overordnet målsetting for samfunnsutviklingen	12
Høylandet som et samskapende samfunn	13
Høylandet som næringskommune	15
Høylandet som bosted	18
Høylandet som foregangskommune i kultur	20
Høylandet kommune som organisasjon	24
Tema på tvers	32
Arealstrategier	35

Høylandet - ei bygd for framtida

Det er godt å være innbygger på Høylandet i dag. Jeg håper også at Høylandet i framtida skal være et attraktivt bo- og arbeidssted, både for våre barn og barnebarn, men også for de som kommer til kommunen og ikke har relasjoner til Høylandet kommune fra før.

For vi hållinger er innbyggere i alle aldre fra alle verdens hjørner. Noen er født her, andre har flyttet hit. Men vi er alle naboer, venner, arbeidskollegaer og medmennesker. Vi møtes på butikken, arbeidsplassen, frivilligsentralen, fotballbanen, skolen og hjemme. Vi trenger kanskje ikke en plan for å skape en god hverdag i fellesskap. Men i arbeidet med å skape ei god framtid på Høylandet, vil det være nyttig å ha en felles forståelse for hva vi ønsker å oppnå, og hva vi må gjøre for å oppnå målene.

Tenk deg et fremtidsbilde av Høylandet i 2034. Hvordan vil du dette bildet skal være? Hvilke ønsker har du for ditt lokalsamfunn? Tenk deg så at dette fremtidsbildet er et puslespill, der alle innbyggere bidrar med sin brikke, sin innsats. Hva kan du bidra med til dette fremtidsbildet? Styrken til et lokalsamfunn som vårt er at vi har så mange slags ferdigheter, kunnskaper og styrker blant kommunens innbyggere. Det er summen av dette som gir oss et godt grunnlag for å skape den beste utgaven av vårt lokalsamfunn. Derfor inviterer jeg deg til å bidra med din unike «brikke» til fremtidsbildet, og til være med på å forme framtida til Høylandet!

Jeg håper at vi i 2034 kan se oss rundt, og oppleve et attraktivt og trygt lokalsamfunn som myldrer av kreativitet, bolyst og verdiskaping, og der vi alle kan si: ***dette gode lokalsamfunnet er bygd i lag- av ei bygd i lag.***

Ordfører Hege Nordheim-Viken

Høylandet klar til norgesmesterskap og revyfest

Hvorfor en plan?

Lokal bærekraft

Kommuneplanens samfunnsdel 2023-2034 er kommunens og lokalsamfunnets overordnede og langsiktige plan. Den tar stilling til langsiktige utfordringer, mål, og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon.

Planen er viktig for alle innbyggerne fordi den favner kommunale tjenester, kultur, næringsutvikling og andre forhold som påvirker bolyst, livskvalitet og hverdagene våre. Den omfatter også lokalsamfunnets bidrag til den globale bærekraften.

Samfunnsdelen skal gjøres virkelig gjennom underordnede planer, budsjetter, saksbehandling og politiske vedtak.

Global bærekraft

Samskaping

Høylandet skal være et lokalsamfunn hvor frivilligheten, næringslivet og det offentlige arbeider sammen om utfordringer og muligheter. Samskaping er når vi utvikler og gjennomfører helt nye og bedre løsninger og tiltak gjennom et likeverdig samarbeid.

Hvem er «vi»?

«Vi» er hele lokalsamfunnet. Målene i planen kan ikke nås av kommuneorganisasjon alene. Både næringslivet, frivilligheten og lokale entusiaster forventes å være med å på å gjøre denne planen til virkelighet.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er en del av samfunnsdelen. Vi tenker globalt mens vi handler lokalt. Vi har ressurser og kompetanse som i enda større grad kan komme resten av verden til gode. Vi kan også ta ansvar og forbruke av klodens ressurser på en klokere måte. Vi skal ivareta en tjenlig global utvikling samtidig som vi styrker vårt eget lokalsamfunns bærekraft.

Bærekraftig utvikling er «utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov».

Det mangfoldige lokalsamfunnet

Høylandet er et mangfoldig og flerkulturelt samfunn. Hållinger er kreative bygdefolk. Vi har tidligere vist at vi kan løfte i flokk og markere oss på nasjonalt nivå.

Vi setter pris på at innbyggere med ulik bakgrunn velger å bosette seg her. Vi skal lære av hverandres perspektiver og tradisjoner, og legge til rette for at de blir en del av den spennende framtida vår.

Samisk språk, kultur og reindrift er og forblir viktig for lokalsamfunnet.

Vi har alle ulike forutsetninger for å delta og bidra i samfunnet. Integrering, inkludering og forebygging av utenforskap blir viktig i denne planperioden.

Noen utfordringer, men også mange muligheter

Utfordringer

Færre barn og flere eldre enn for bare noen få år siden.

Folketallet og andelen yrkesaktive går ned.

Utenforskap, ensomhet og til dels fattigdom er en økende utfordring.

Vi opplever boligmangel.

Kommunens bygningsmasse, vann og avløp samt øvrige anlegg bør moderniseres.

Kommunens økonomi er stram (2023).

Kompetanse til tjenestene og næringslivet.

Samfunnet utvikler seg raskere og raskere, og blir stadig mer komplekst.

Samfunnssikkerheten utfordres stadig av ny risiko, både lokalt, nasjonalt og globalt.

Muligheter

Engasjerte innbyggere er vår viktigste ressurs.

Vi lever gode liv og har samlet sett god helse.

Vi har en frivillighetskultur.

Store ungdomskull i aldersgruppen 10-19 år (2023).

Samfunnet er lite og oversiktlig.

Vi har lyktes med godt oppvekstmiljø.

Kulturlivet holder høy standard og er godt kjent utenfor kommunens grenser.

Naturressurser for økt verdiskapning.

Samarbeid i Namdalsregionen.

God tomtereserve for boligbygging.

Høylandet kan bli mer synlig utad.

Lære av ildsjelene og entreprenørene i revyutviklingen.

STAUT TEATERLAG

Visjon: Bygd i lag.

Vi har stedet Høylandet i lag.

Vi bygger bygda i lag og får til noe i lag.

Vi er avhengig av hverandre og står i lag. Alle betyr noe.

Vi skal løse fremtiden i lag - i fellesskap.

Vi er enige om retning og har fokus på lagarbeid.

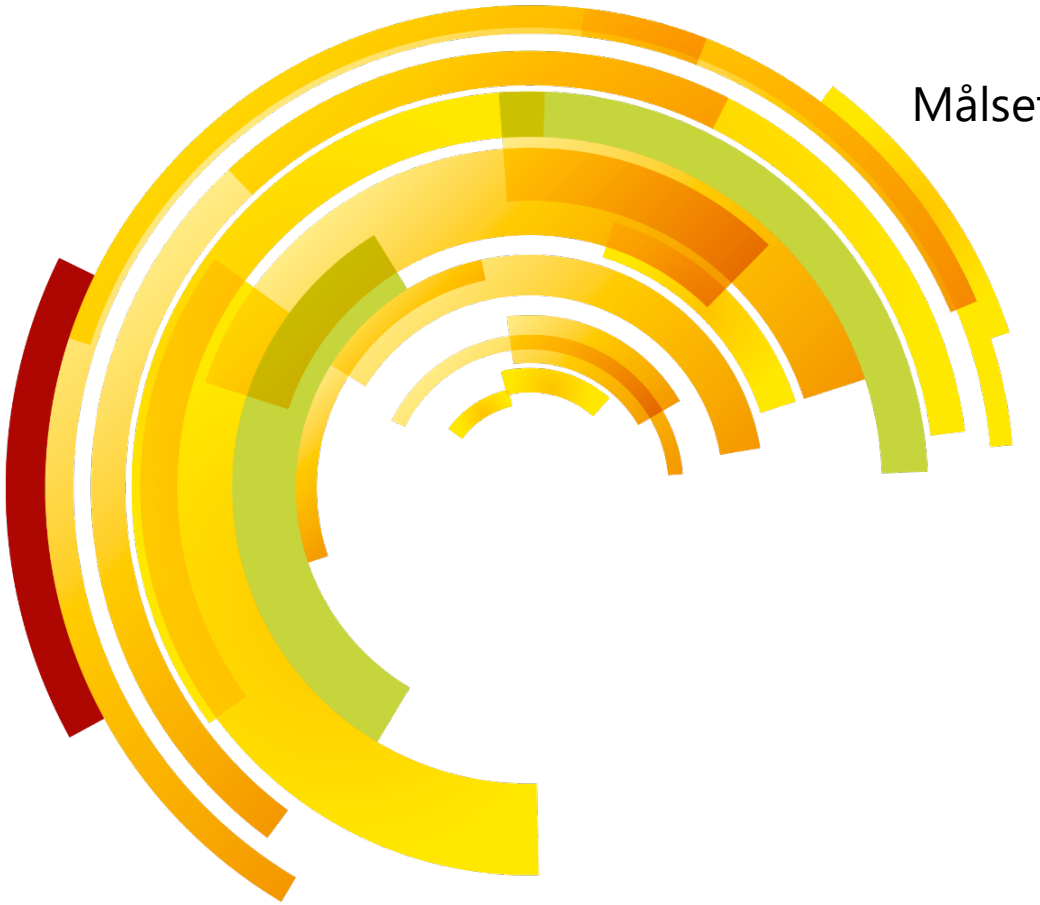
Inkludering av alle er viktig. Mangfold utgjør et fargerikt fellesskap.

«Itjnå som kjæm tå sæ sjøl» (Rotmo, 1975).

Overordnet målsetting for samfunnsutviklingen

Høylandet er et attraktivt, skapende og inkluderende lokalsamfunn i vekst

Målsettingen skal nås gjennom fem fokusområder:

- Høylandet som et samskapende samfunn
- Høylandet som næringskommune
- Høylandet som bosted
- Høylandet som kulturkommune
- Høylandet kommune som organisasjon

Høylandet som et samskapende samfunn

Høylandet er en kommune med god utviklingskraft - skapt i fellesskap

Vi skal bidra til å utvikle nye møteplasser og metoder for kreativ samskaping med innbyggere og interessegrupper.

Barn og unge skal involveres for å kunne medvirke til utviklingsarbeid.

Vi skal ta i bruk teknologi og løsninger som bidrar til god kommunikasjon.

Innbyggerne engasjerer seg i lokaldemokrati og samfunnsutvikling.

Vi legger samskaping til grunn for «I-lag samarbeidet» i Namdalsregionen.

Høylandet er synlig i hele Norge

Vi skal videreutvikle merkevaren Høylandet og sette ord på særpreget vårt.

Vi skal synliggjøre lokalsamfunnet, jobbmuligheter og bolystkvalitetene våre.

Vi skal bidra til at NM i revy videreutvikles. Norsk Revyfestival og Norsk Revyfaglig Senter skal være fyrtårn for kommunen.

Samskaping

Høylandet som næringskommune

Samarbeid mellom bedrifter og kompetansemiljøer er viktig

Vi skal styrke den lokale næringsutviklingen i samarbeid med relevante kompetansemiljø, inkl. distriktssatsingen "I LAG".

Vi skal fremstå som attraktive ovenfor fremtidige investorer og mulighetene som finnes hos oss.

Vi skal tilby byggeklare næringsarealer med ferdig infrastruktur.

Det skal legges til rette for næringsutvikling og gründervirksomhet blant unge, samt gis veiledning og støtte til de som vil starte egen bedrift.

Entreprenørskap skal inn i skolen fra barneskolen.

De unges behov skal møtes med lærlingeplasser og traineeordninger.

Evnen til å gjennomføre innovasjon skal styrkes.

Vi skal videreutvikle dagens næringsklynge og legge til rette for fjernarbeid og -studier.

Vi skal videreutvikle matproduksjon og andre bio-næringer

Vi skal videreutvikle det tradisjonelle landbruket og om mulig øke kapasiteten.

Vi skal etablere en klynge for bio-næringer.

Vi skal styrke egne kunnskaper om bioenergi og det grønne skiftet.

Vi skal øke produksjon og foredlingen av råvarer og eksisterende mat/bio produkter.

Vi skal videreutvikle trevareindustrien.

Grønne næringer

Næringskommune fortsatt:

Høylandet er en attraktiv kommune å besøke

Vi skal videreutvikle og profilere Høylandet som destinasjon.

Vi skal legge til rette for ansvarlig og bærekraftig reiselivsutvikling.

Andre næringer og vekstpotensial skal videreutvikles

Vi skal øke mulighetene for verdiskapning innen helse og rehabilitering.

Vi skal legge til rette for de lokale bedriftenes omsetning av varer og tjenester.

Vi skal følge opp mulighetene for uttak av mineralske ressurser.

Vi skal videreutvikle mulighetene innen marine næringer.

Vi skal arbeide for nye kulturbaserte arbeidsplasser.

Høylandet som bosted

Er et samfunn der folk trives og ønsker å bo og leve

Inkludering, sosialisering og forebygging av utenforskap skal prioriteres. Vi skal skape flere sosiale møteplasser for alle.

Alle nye innbyggere skal ønskes velkommen til lokalsamfunnet.

Vi skal holde god kontakt med utflyttede hållinger om jobbmuligheter, bedriftsetablering og hjemflytting.

Seniorene skal sees på som en ressurs for lokalsamfunnet.

Infrastruktur for bolyst og blilyst

Vi skal bygge boliger både i og utenfor boligfelt. Høylandet skal alltid ha byggeklare tomter å tilby.

Boligbehov skal utredes i samarbeid med næringslivet og sannsynlige kjøper- og brukergrupper.

Kommunesenteret skal videreutvikles gjennom et eget stedsutviklingsprosjekt.

Vi skal jobbe for et innovativt, nullenergi boligfelt med nye boformer.

Vi skal arbeide for flere gang- og sykkelveier på veistrekninger.

Vi skal arbeide for at alle får gode nettjenester (5G/bredbånd).

Lokalsamfunnet vårt skal være universelt utformet.

Som MOT-kommune arbeider vi forebyggende med å motvirke samfunnsutfordringer som mobbing, utenforskap og psykiske vansker. Det gjør vi gjennom å styrke robusthet, livsmestring og mot. MOT ble opprinnelig etablert for unge mennesker. Vi gjør MOT gjeldende for innbyggere i alle aldre.

Infrastruktur for bolyst - Høylandet barnehage

Høylandet som foregangskommune innen kultur

Kulturen er en motor i samfunnsutviklingen

Vi skal samarbeide og tilrettelegge for et allsidig kultur- og fritidstilbud for alle.

Vi skal legge til rette for at alle barn og unge får mulighet til å delta i fritidsaktiviteter.

Høylandet kommune skal være en aktiv medspiller, og stimulere til et kreativt samarbeid mellom lag, foreninger, organisasjoner og private aktører.

Vi skal høste av erfaringene fra revyfestivalen og Norsk Revyfaglig Senter.

Vi skal ta vare på og videreutvikle den unike arrangementskompetansen vår.

Vi skal fortsatt spille på kreativitet, humor og engasjement, samt en god porsjon galskap.

Vi skal legge til rette for et variert, helårs friluftsliv, løyper, vandrerruter og attraktive trenings- og mosjonsmuligheter.

Vi skal stimulere til både organiserte og uorganiserte aktiviteter.

Vi skal videreutvikle arenaer slik at kulturlivet kan blomstre, og at Hållinghallen, grendehusene, samfunnshuset, biblioteket, kirkene og frivilligsentralen forblir viktige arenaer for fysisk og sosial aktivitet.

Kulturskolen skal videreutvikles for å møte framtidens behov.

Kultur skaper livskvalitet, fellesskap og glede. Et godt kulturtilbud legger grunnlaget for ei god folkehelse, identitet, og en attraktiv kommune. Frivilligheten og ildsjelene i kommunen er grunnmuren i kulturen i Høylandet kommune. Variasjon, bredde og kvalitet på kulturtilbudet er og forblir viktig.

© Pål Wegg

Hållinghallen

Kultur fortsatt:

Lokalhistorie og kulturminner skal ivaretas, brukes og videreutvikles

Høylandet kommune skal bevare og synliggjøre et mangfold av kulturminner og kulturmiljø i hele kommunen.

Kulturminner og kulturmiljøer skal brukes til å fremme identitet, stolthet, opplevelser og aktivitet.

Stedsnavn skal tas vare på som lokale kulturminner.

Høylandet kommune som organisasjon

En kommune med god og fremtidsrettet tjenesteyting

Høylandet kommune skal styres på en planmessig, helhetlig og systematisk måte.

Innovasjon og nytenking skal fremmes i organisasjonen.

Tjenestene våre skal gradvis digitaliseres, gjerne i samarbeid med andre kommuner. Fokus på å hindre digitalt utenforskap blir viktig.

Vi skal være tett på innbyggerne med god medvirkning om tjenestene. Samskaping skal være et arbeidsprinsipp i hele organisasjonen.

Administrasjonen skal videreutvikle arbeidsgiverrollen. Dette gjennom ledelse og medarbeiderskap, samtidig som vi styrker vi-kulturen i hele organisasjonen.

Vi skal videreutvikle og beholde den kompetansen som kommunen allerede har. Vi skal også tenke nytt om rekruttering for å skaffe oss relevant kompetanse.

Kommunedirektøren skal videreutvikle systemet for kvalitet og internkontroll.

Forebygging, tidlig innsats og tverrfaglig koordinering skal være et gjennomgående prinsipp, for å gi riktig hjelp til rett tid.

Bærekraftig økonomi

Kommunens aktivitet skal innrettes slik at økonomien blir bærekraftig og handleevnen ivaretatt over tid. Finansielle måltall skal utredes og følges opp i handlingsdelen og økonomiplanen.

Høylandet kommune som organisasjon: FNs bærekraftsmål

Organisasjon fortsatt:

Et trygt, godt og helhetlig oppvekstmiljø

Vi skal skape et trygt og inkluderende barnehage- og skolemiljø som sikrer at alle blir sett og fulgt opp.

Barnehage og skole skal fremme helse, trivsel, mestring og læring.

Bidra til at barn og ungdom opplever motivasjon, mestring, læring og glede, og er godt rustet for framtiden.

Skape felles system for tidlig oppdagelse og innsats for utsatte barn, unge og deres familier.

Sikre gode overganger i oppveksten, gjennom gode rutiner og godt samarbeid.

Helse- og omsorgstjenester av høy kvalitet

"Leve hele livet" forventes erstattet av omsorgsreformen "Bo trygt hjemme", som vil være, grunnlaget for tjenestene i årene som kommer.

Vi skal sikre sosial bærekraft gjennom planlegging, forebygging og målrettede tjenester.

Vi skal gjøre det trygt å bo lenger hjemme. Tjenester og forebyggende arbeid skal tilpasses omsorgstrappen.

Vi skal jobbe for en bærekraftig tjenesteyting og oppgavedeling innen helse- og omsorgs-tjenestene.

Vi skal være en demensvennlig kommune.

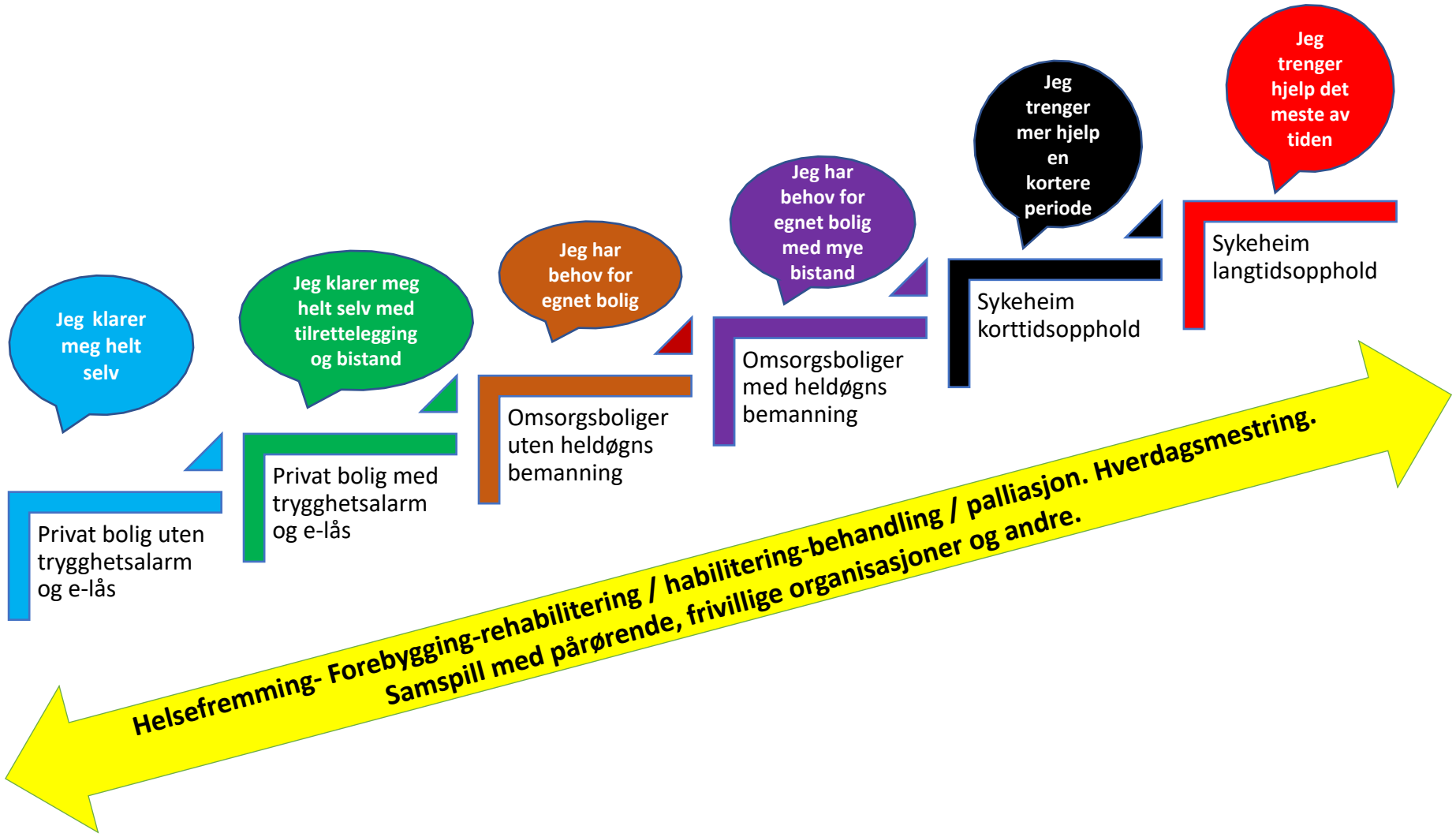
Vi skal utvikle gode tjenester for unge med sammensatte behov.

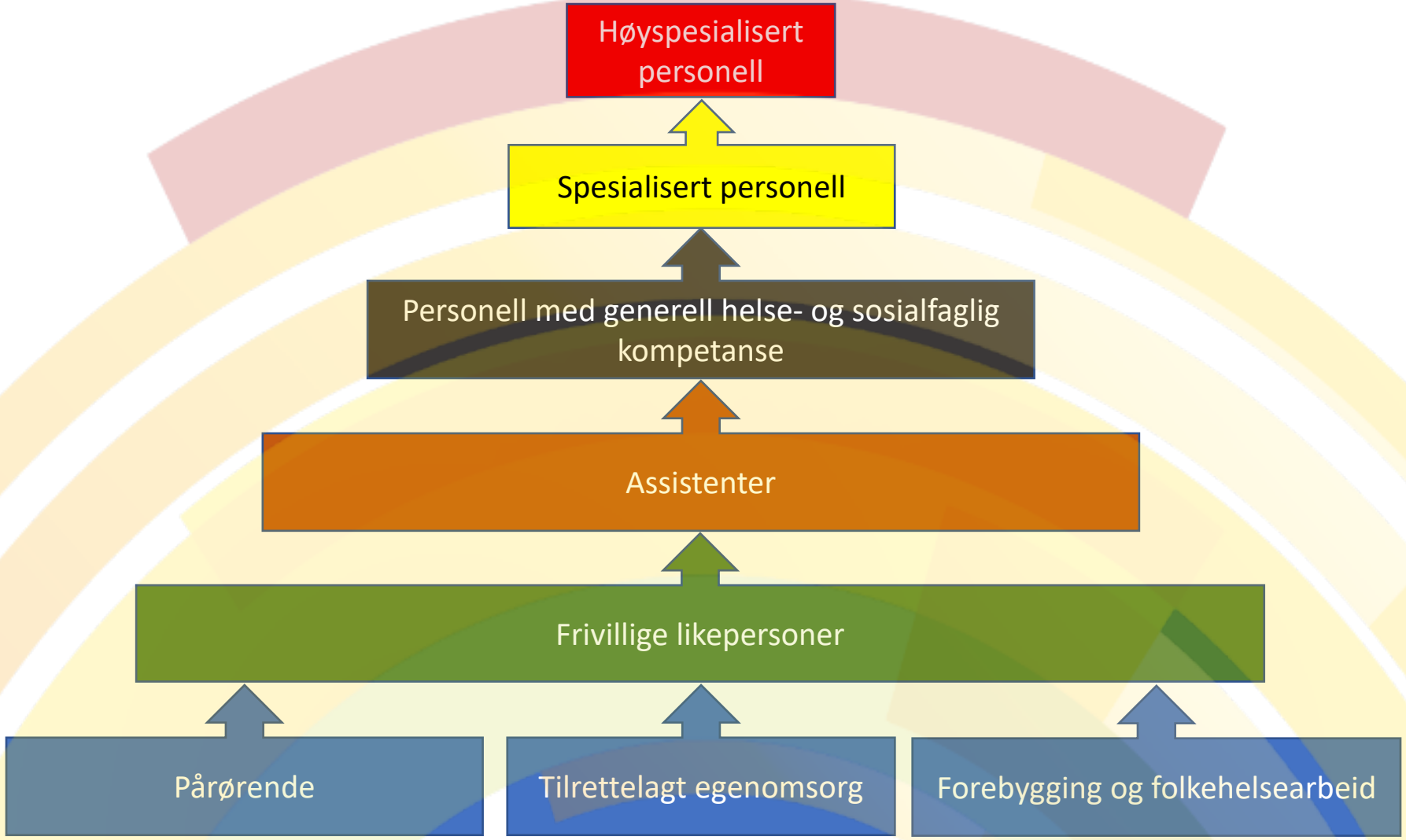
Vi skal arbeide for gode samarbeidsløsninger med nabokommuner, private aktører og spesialisthelsetjenestene.

Vi skal innenfor psykisk helse, rus og voldsfeltet jobbe mot en forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats.

Pleie- og omsorgstrappa - skjematisk framstilt

Figur: Skjematisk framtidig framstilling av tjenesteytingen og oppgavedelingen mellom personell i helse- og omsorgstjenestene. Denne tar utgangspunkt i at kompetanse bygges nedenfra, med en bred grunnbase. Dess brattere denne pyramiden er, jo mer framtidig etterspørsel etter spesialisert kompetanse vil det være. Det vil imidlertid alltid være oppgavenes faktiske behov for kompetanse, sammen med ivaretakelse av forsvarlighetskravet, som avgjør hvilket personell det er som skal ha ansvar for tjenesteytingen og oppgaveutførelsen. Figuren ovenfor illustrerer dette prinsippet.

Organisasjon fortsatt:

Framtidsrettet teknisk drift og infrastruktur

Vi skal modernisere og energi-effektivisere bygningsmassen.

Vi skal jobbe for å være langt fremme for å ta i bruk ny teknologi i fremtidig bygningsmasse. Dette inkluderer også nye energiløsninger.

Vann og avløp skal gradvis videreutvikles, moderniseres og forvaltes som et helhetlig kretsløp. Folkehelse, dyrevelferd, samfunnssikkerhet og miljøhensyn skal ivaretas.

Vi skal ha tilstrekkelig vann til alle samfunnets behov, herunder næringsutvikling, nye boligområder, fritidsbebyggelse, slokkevann og så videre.

Tema på tvers

Folkehelse og livsmestring

Vi skal arbeide for et inkluderende samfunn for alle, og forebygge utenforskap og ensomhet.

Høylandet skal videreutvikles med universelt utformet infrastruktur.

Vi skal forbedre framkommelighet, digitale løsninger og muligheter for alminnelig deltakelse i lokalsamfunnet.

Tilretteleggingen for fysisk aktivitet skal fortsette.

Vi skal ha fokus på psykisk helse og forebyggende arbeid for innbyggere i alle aldre.

Regnbuemodellen, Whitehead & Dahlgren (1991):
Folkehelsen påvirkes av en lang rekke faktorer som representerer en stor bredde og er ofte knyttet til samfunnsforhold, levekår og miljø. Den enkeltes valg og levesett påvirkes gjennom et sett av slike faktorer, både i miljø og samfunn, positive som negative. Som lokalsamfunn må vi arbeide på mange nivåer og i mange sektorer for å forebygge sykdom og fremme helse.

Folkehelse og livsmestring

Naturen er en av våre beste arenaer for mestring, sosial aktivitet og livsglede.

Tema på tvers

Samfunnssikkerhet og beredskap

Vi skal løpende revidere og forankre helhetlig og områdevise risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) i samsvar med lovkrav og følge opp forebyggende og skadereduserende tiltak.

Gjennom samarbeid med interne og eksterne aktører skal kommunen planlegge og forberede beredskapstiltak for å forebygge og håndtere alle typer kriser som kan oppstå.

Vi skal følge opp klimaendringene med tiltak mot alle former for uvær, flom, skred, tørke og skogbrann.

Hensynta de nye truslene i verden.

Klima

Kommunen skal gå foran med grønne og bærekraftige valg.

Utbygginger av ny infrastruktur skal utredes med hensyn på klima, og velge løsninger som er de beste oppnåelige for helheten.

Gjennomføre kunnskapsinnhenting, systematisering og vurdering av klimautviklingene og disses betydning for samfunnssikkerheten. Offisielle klimaprofiler skal legges til grunn, og kompletteres med lokal kunnskap.

Arealstrategier

Steds- og boligutvikling

Kommunesenteret skal videreutvikles med korte avstander mellom boliger, offentlige tjenester, kultur, kommersiell aktivitet og offentlig transport.

Grendene skal opprettholdes og vi skal legge til rette for bosetting og bolyst i hele kommunen.

Tilrettelegging for utendørs aktivitetsområder og sosiale møtesteder.

Sørge for tilstrekkelig grøntstruktur og rekreasjonsområder.

Legge til rette for sammenhengende løsninger for fotgjengere og syklister.

Legge til rette for fritidsboliger og anlegg for fritidsaktiviteter.

Nedslagsfelt for drikkevann og vannkilder for mulige, framtidige næringsformål skal sikres.

Sysselsetting og økonomisk vekst

Sørge for at næringslivet får tilstrekkelig og attraktivt areal for å sikre utvikling og aktivitetsvekst.

Sikre tilstrekkelige vannreserver for langsiktige framtidsbehov.

Bidra til effektive og sikre transportsystemer både på land og til sjøs.

Sikre tilstrekkelige arealer til havbruksnæringa, på land og i fjorden.

Etablere gode sammenhenger mellom bruk av sjø- og landareal.

Det skal legges til rette for økt tilgang på fornybar energi. Energieffektivisering skal bidra til å redusere etterspørselen etter nye arealer til energiproduksjon.

Primærnæringene må tilpasse seg klimaendringer i sin arealbruk og bidra til økt opptak og lagring av karbon i vekster og jordsmonn.

Arealstrategier fortsatt:

Hensyn til samisk næringsutøvelse

Vi skal hensynta reindrifts-interessene slik at enhetene kan fortsette virksomheten på tilnærmet tilsvarende nivå i framtiden.

Arealøkonomiske hensyn

Arealregnskap legges til grunn før nye arealer disponeres til utbyggingsformål.

Utnytte utbyggingsmuligheter i områder som allerede er planmessig avklart.

Fortetting og utnyttelse av eksisterende infrastruktur og planer.

Bruksendring og gjenbruk av arealer skal vurderes.

Naturmangfold, jordvern og kulturlandskap

Verneverdige arter og landskapstyper skal hensyntas og beskyttes.

Kommunens regelverk om utbygging nært vann, vassdrag og sjø skal harmoniseres med statlig regelverk og regional plan for arealbruk.

Jordvernet skal ivaretas, men kan vurderes opp mot andre viktige samfunnsformål. Alternativer skal vurderes.

Det skal sikres et levedyktig landbruk som ivaretar kommunens særegne kulturmiljø og -landskap.

Viktige felt for høsting og gyting i sjø, samt naturmangfold generelt i sjø, skal hensyntas.

Vi skal arbeide mot alle former for forsøpling og forurensning på land, i ferskvann og i sjø, samt bidra til rydding.

Innfri behov for byggeråstoff, malmer, industrimineraler og naturstein

Sikre tilgangen til mineralressursene ved å hindre at forekomster båndlegges av arealbruk som utelukker framtidig utnyttelse.

Arealer i nærheten av forekomster skal vurderes med hensyn til arealbehov forbundet med utvinning, prosessanlegg, lagring, uttransport og deponier mv.

Lokal bærekraft
Høylandet kommune
Bygd i lag
Global bærekraft
www.hoylandet.kommune.no